

Lisabonská strategie a její vývoj a reflexe v EU

Hlavní směry pro růst a
zaměstnanost 2005 – 2008

Mgr. David Póč, KVE ESF MU

Formování Lisabonské strategie

■ 90.léta a hospodářský vývoj v EU

1. Nerealizované hospodářské reformy
2. Dlouhodobě neudržitelné sociální výdaje (problematická koncepce sociálního státu)
3. Nízká míra investic do výzkumu a vývoje
4. Malá pozornost věnována rozvoji lidských zdrojů
5. Nepříznivý demografický vývoj
6. Strukturální změny v ekonomice některých členských států
7. Rostoucí konkurence na globálních trzích

■ Jak tuto situaci řešit?

Předchůdci Lisabonské strategie

- Lucemburský proces (1997) – zaměřený především na politiku zaměstnanosti
- Cardiffský proces (1998) – zaměřený na otázku strukturální politiky (regionální politika, struktura hospodářství)
- Kolínský proces (1999) – problematika makroekonomické politiky a tzv. sociálního dialogu mezi stakeholders
- Ostatní nástroje pro koordinaci hospodářské politiky – Hlavní směry hospodářské politiky (od roku 1993), Směry zaměstnanosti (od 1998)

Zasedání Evropské rady v Lisabonu

- Březen 2000 – snaha řešit fragmentaci dílčích přístupů
- Integrace dosavadních strategií – vznik tzv. Lisabonské strategie
- Postupné rozšíření strategického dokumentu z oblasti ekonomické na další oblasti – sociální a environmentální oblast (dnes pilíře tzv. udržitelného rozvoje)
- Velký nárůst řešených témat –problematická implementace

Proces revize původní Lisabonské strategie

- Soustavný a systematický přístup analýzy dílčích bodů Lisabonské strategie – od 2003
- Založení expertní skupiny pod vedením bývalého nizozemského premiéra W. Koka (březen 2004)
- Publikování tzv. Kokovy zprávy
- Kritická reflexe původní Lisabonské strategie :
 1. *Nedostatečné rozpracování cílů*
 2. *Absence přesného harmonogramu*
 3. *Nedostatečná implementace na evropské i národní úrovni*
 4. *Špatná informovanost veřejnosti*

Zasedání Evropské rady v březnu 2005

- Střednědobé hodnocení Lisabonské strategie – vypracováno Evropskou Komisí za spolupráce expertních skupin EP
- Jednoznačná orientace na ekonomickou oblast – nutnost většího hospodářského růstu a vytváření pracovních míst
- Vytvoření klíčového dokumentu Integrované směry pro růst a zaměstnanost 2005 – 2008 a ně navazující Národní programy reformem
- Komunitární lisabonský program – revize Lisabonské strategie s prioritami pro úroveň celé EU

Finanční a rozpočtové otázky revidované Lisabonské strategie

- Originální Lisabonská strategie – absence koordinovaného rozpočtového rámce, duplicitní výdaje
- Reflexe problémů v přípravě nového rozpočtu na období 2007 – 2013
- Finanční aktivita Společenství je vázána na odpovídající spolupráci na úrovni jednotlivých členských států (nutnost vytvoření nové struktury státních rozpočtů)
- Možnost využití dalších zdrojů (tzv. vícezdrojové financování) – např. EIB
- Diferencovaný charakter opatření revidované Lisabonské strategie!

Význam Lisabonské strategie

- Velký potenciál využívající principu subsidiarity
- Soubor obecných opatření, které jsou vhodným nástrojem hospodářských politik všech členských států
- Nutnost absence přehnané byrokratické zátěže
- Naplňování revidované Lisabonské strategie jako významný signál o schopnosti EU provádět zásadní revize strukturálních politik

Předpoklady zohledněné při koncipování Integrovaných hlavních směrů pro růst a zaměstnanost 2005 – 2008

- Relativně stabilní inflace (nemožnost anticipace výkyvů cen energií)
- Prognózy očekávající hospodářský růst
- Snižování míry nezaměstnanosti a zvyšování míry zaměstnanosti
- Přetrvávající nízká míra výkonnosti ekonomiky (malá zaměstnanost, snižování produktivity práce)

Hlavní oblasti realizovatelných opatření

- Zvyšování počtu pracovních míst a zvyšování zaměstnanosti
- Nutnost revize aktivní politiky zaměstnanosti a procesů na trhu práce
- Problematická skutečnost demografického úbytku – dlouhodobý trend
- Nutnost reflektovat skutečnost globalizovaného trhu práce

Hlavní oblasti realizovatelných opatření - 2

- Rozvinutí konkurenčních výhod
- Nutnost zvýšení investic do lidských zdrojů (vytvoření znalostí společnosti atd.)
- Větší demografická dynamika
- Lepší sociální integrace
- Podpora rozvoje podnikání (přijetí opatření na mikroekonomické úrovni)
- Rozvoj infrastruktury

Řízení realizace Integrovaných směrů 2005 - 2008

- Aktivní role Evropské Komise
- Základ pro Národní programy reformem
- Jednotný časový rámce stanovený pro oba typy dokumentů (periodicita 3 roky)
- Možnost flexibilní revize Integrovaných směrů – podle smluv dokonce přípustný i roční interval
- Pravidelný monitoring

Obsah a struktura Integrovaných směrů pro růst a zaměstnanost 2005 – 2008

- Nutnost prolínání hospodářské politiky a politiky zaměstnanosti
- Hlavní směry hospodářské politiky:
 - 1. Makroekonomické směry**
 - a) Zajistit ekonomickou stabilitu
 - b) Zabezpečit ekonomickou udržitelnost
 - c) Podporovat efektivní přidělování veřejných prostředků
 - d) Podporovat větší soudržnost mezi makroekonomickými a strukturálními politikami
 - e) Zajistit aby vývoj mezd přispíval k makroekonomické stabilitě a růstu
 - f) Zajistit efektivitu fungování monitoringu hlavních makroekonomických ukazatelů

Obsah a struktura Integrovaných směrů pro růst a zaměstnanost 2005 – 2008 (2.)

2. Mikroekonomické hlavní směry

- a) Rozšířit a prohloubit vnitřní trh
- b) Zajistit otevřené a konkurenceschopné trhy
- c) Vytvořit příznivější podnikatelské prostředí
- d) Propagovat podnikatelskou kulturu a vytvořit prostředí podporující malé a střední podniky
- e) Rozšířit a zlepšit evropskou infrastrukturu a dokončit schválené prioritní přeshraniční projekty
- f) Zvýšit a zlepšit investice do výzkumu a vývoje
- g) Usnadnit inovace a zavádění informačních a komunikačních technologií
- h) Povzbuzovat udržitelné využívání zdrojů a podporovat vzájemné působení mezi ochranou životního prostředí a růstem
- i) Přispět k vytváření silné průmyslové základny

Obsah a struktura Integrovaných směrů pro růst a zaměstnanost 2005 – 2008 (3.)

■ Hlavní směry zaměstnanosti

- a) Vést politiky zaměstnanosti, jejichž cílem je dosažení plné zaměstnanosti, zlepšování kvality a produktivity práce a posilování sociální a územní soudržnosti
- b) Podporovat celoživotní přístup k práci
- c) Zajistit trhy práce, které by podporovaly začleňování uchazečů o práci a znevýhodněných osob
- d) Zlepšit přizpůsobování se potřebám trhu
- e) Podporovat kombinování flexibility a jistoty pracovních míst a zmírnit segmentaci trhu práce
- f) Zajistit, aby se mzdy a ostatní náklady práce vyvíjely příznivě pro zaměstnanost
- g) Zvýšit a zkvalitnit investice do lidského kapitálu
- h) Přizpůsobit systémy vzdělávání a odborné přípravy novým kvalifikačním požadavkům

Hlavní směry zaměstnanosti – EU a specifika ČR

- Nutnost propojení několika různých přístupů k politice zaměstnanosti
- Nutnost akcentace dlouhodobého horizontu
- Vytvoření flexibilní politiky s odpovídajícím monitorovacím rámcem (Mr./Mrs. Lisabon)
- Hlavní cíle v této oblasti
 1. Oblast rozvoje lidského kapitálu
 2. Problematika zaměstnanosti
 3. Adaptabilita a konkurenceschopnost

Rozvoj lidského kapitálu

- Zvyšování investic
- Diverzifikace finanční pomoci vůči jednotlivým aktérům
- Reflexe specifik lokálních trhů práce v jednotlivých členských státech a regionech
- Vytvoření systémů motivace pro vstup do vzdělávacích a výcvikových programů jak na straně zaměstnanců a nezaměstnaných, tak na straně zaměstnavatelů a orgánů veřejné správy

Rozvoj lidského kapitálu (2.)

- Problematická koncepce celoživotního vzdělávání
- Priorita: „...strategie celoživotního učení byly komplexní, zajišťovaly dostatečnou nabídku kvalitních vzdělávacích a výcvikových programů a byly přístupné všem občanům (se zvláštním důrazem na osoby znevýhodněné na pracovním trhu, zejména nízkokvalifikované a starší pracovníky)“ (Horáková, Póč : Stanovení přijatých priorit EU v oblasti RLZ v podmínkách JMK (revidovaná Lisabonská strategie), Hlavní strategické směry, Strategie rozvoje lidských zdrojů pro JMK 2006 – 2016, zatím nepublikováno)
- Nutnost vytvoření komplexních a transparentních systémů certifikace celoživotního vzdělávání
- Reforma systémů vzdělávání systémů vzdělávání a odborné přípravy
- Struktura investic do výzkumu a vývoje, inovací a vzdělávání

Adaptabilita a konkurenceschopnost

- Náklady na výrobní faktor práce
- Dialektická vazba mezi na jedné straně flexibilitou pracovního trhu (moderní formy organizace práce, vzdělávání atd.) a správně nastavenými sociálními opatřeními (jistota pracovních míst ad.)
- Minimalizaci segmentace a distorze pracovních trhů
- Snižování sektoru stínové ekonomiky
- Nutnost širší adaptability
- Opatření k posílení kvalifikované pracovní síly v jednotlivých regionech

Adaptabilita a konkurenceschopnost (2.)

- Reflexe aktuálních technologických trendů
- Využití tzv. 7. rámcového výzkumného programu EU pro období 2007 – 2013
- Podpora využívání komunikačních a informačních technologií
- Dostatečná mobilita pracovních sil mezi jednotlivými regiony či členskými státy (např. program 45 „quick start“)

Politika zaměstnanosti

- Problém : nízká míra zaměstnanosti, a to zejména mladých lidí a starších pracovníků
- Priorita EU : důraz na posílení flexibility pracovních trhů a na hospodářský růst spojený s tvorbou dostatečného počtu kvalitních pracovních míst
- Podpora tzv. celoživotního přístupu k práci spočívající zejména v usnadňování prvotního vstupu na pracovní trh v případě mladých lidí či ve zjednodušení návratu na něj po kratší či delší době přerušení
- Základní faktor : vstupní úroveň lidského kapitálu a následně možnosti jeho rozvoje a rozšiřování

Politika zaměstnanosti (2.)

- Opatření směřující k podpoře rovnosti žen a mužů a k harmonizaci rodinného a pracovního života
- Usnadnit přístup k práci také uchazečům o zaměstnání a znevýhodněným skupinám
- Prevence před nezaměstnaností
- Opatření, která zamezí déletrvající ztrátě kontaktů nezaměstnaných s trhem práce a posílí jejich zaměstnatelnost

Rozvoj lidského kapitálu v podmínkách JMK

- vytvořit a realizovat koncepci celoživotního učení, zvyšovat podíl osob zapojených v systému celoživotního učení (především snížit podíl mladých lidí, kteří předčasně opouštějí vzdělávací systém a usnadnit vstup do všech forem a stupňů vzdělávání);
- zvyšovat rozsah investic do lidského kapitálu jak na úrovni kraje (resp. programů veřejné politiky), tak na úrovni zaměstnavatelů i zaměstnanců (příp. nezaměstnaných);
- rozšiřovat nabídku a zkvalitňovat vzdělávací a výcvikové programy pro znevýhodněné skupiny osob na trhu práce (zejména pro osoby s nízkou kvalitací);
- zajistit přístup ke vzdělávání (zejména terciárnímu) většímu počtu osob;
- pokračovat v zefektivňování činností vzdělávacího systému (zejména v přizpůsobování vzdělávací soustavy potřebám a požadavkům regionálního trhu práce);
- podporovat zvyšování a zefektivňování investic do vědy a výzkumu;
- zvyšovat úroveň kvalifikace učitelů na všech stupních vzdělávací soustavy pro zajištění rozvoje výchovy a vzdělání
- odstranit překážky týkající se uznávání a transparentnosti kvalifikací a schopností v národním i evropském měřítku (vytvořit systém certifikace vzdělávacích programů akceptovatelný všemi aktéry pracovního trhu).

Adaptabilita a konkurenceschopnost v podmínkách JMK

- zjednodušit podmínky pro podnikání;
- podporovat přechody mezi jednotlivými profesními statusy (včetně vzdělávání);
- podporovat inovační formy organizace práce (nové podnikové strategie atd.);
- podporovat ekonomickou restrukturalizaci s důrazem na omezení sociálních nákladů;
- aplikovat rozhodný postup v otázce transformace neregistrované práce na řádné zaměstnání;
- podporovat geografickou mobilitu (např. meziregionální – NUTS II);
- akcentovat roli zaměstnavatelů jako sociálních partnerů;
- podporovat aktivní ekonomické subjekty na poptávkové straně trhu práce;
- podporovat zjednodušení a zefektivnění komunikace a spolupráce mezi ekonomickými subjekty, institucemi veřejné správy a institucemi vědy a výzkumu.

Politika zaměstnanosti v podmínkách JMK

- zvýšit míru zaměstnanosti obyvatelstva s důrazem na její růst v souboru osob ve věku 50 let;
- zefektivnit proces zprostředkování zaměstnání pro nezaměstnané a neaktivní osoby;
- odstraňovat veškeré formy diskriminace na trhu práce, lépe cílit opatření a programy politiky pracovního trhu ke znevýhodněným skupinám;
- podporovat společné úsilí zainteresovaných aktérů k prosazení navýšení finančních prostředků a rozšíření služeb zaměstnanosti, koordinovat úsilí k maximálnímu využití zdrojů z prostředků evropských strukturálních fondů;
- zajistit rovnost žen a mužů na pracovním trhu, podporovat opatření směřující k harmonizaci rodinného a pracovního života;
- odstraňovat neodůvodnitelné rozdíly na trhu práce v jednotlivých regionech kraje;
- zajistit informační systém budování datové základny pro průběžné sledování trendů zaměstnanosti;
- rozvíjet infrastrukturu pracovního trhu (zejména ve vazbě na evropský pracovní trh – lepší informovanost jednotlivých subjektů ad.) a podporovat spolupráci regionálních aktérů (větší koordinace aktivit na úrovni kraje).

Děkuji za pozornost

davidpoc@email.cz